

Laidiens: 09.06.2016., Nr. 111

Oficiālās publikācijas Nr.: 2016/111.3

Ministru kabineta noteikumi Nr. 348

Rīgā 2016. gada 7. jūnijā (prot. Nr. 28 4. §)

Spiedieniekārtu un to kompleksu noteikumi

*Izdoti saskaņā ar likuma "Par atbilstības novērtēšanu"
7. panta pirmo un otro daļu*

1. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka spiedieniekārtu un to kompleksu projektēšanas un izgatavošanas būtiskās prasības, to ievērošanas uzraudzības mehānismu un tirgus uzraudzības kārtību.

2. Noteikumos lietotie termini:

2.1. **spiedieniekārta** – tvertnes, cauruļvadi, drošības ierīces un spiediena ierīces, tai skaitā, ja nepieciešams, detaļas, kas pievienotas spiedienam pakļautām daļām, piemēram, atloki, uzgaļi, uznavas, atbalsti, cilpas pacelšanai;

2.2. **tvertne** – tilpne, kas projektēta un izgatavota, lai saturētu plūstošas vielas, kas pakļautas spiedienam, arī tās tiešie piestiprinājumi līdz savienojuma punktam ar citu iekārtu. Tvertne var sastāvēt no vairākām kamerām;

2.3. **cauruļvadi** – cauruļvadu elementi, kas paredzēti plūstošu vielu pārvadei un, savienoti kopā, veido spiediena sistēmu, arī caurules vai cauruļu sistēmas, dalītāji, savienotājelementi, paplašinošie savienojumi, šļūtenes vai attiecīgā gadījumā citi spiedienam pakļauti elementi. Siltumapmainītājus gaisa dzesēšanai vai sildīšanai, kas sastāv no caurulēm, uzskata par cauruļvadiem;

2.4. **drošības ierīces** – ierīces, kas projektētas, lai pasargātu spiedieniekārtu no pieļaujamo ierobežojumu pārsniegšanas, tai skaitā ierīces tiešai spiediena ierobežošanai (piemēram, drošības ventiļi, plīstošo plāksņu (membrānu) drošības ierīces, liekuma stieņi, vadāmas spiediena samazināšanas drošības sistēmas un ierobežojošas ierīces), kas aktivizē korekcijas līdzekļus vai nodrošina izslēgšanu vai izslēgšanu un bloķēšanu, piemēram, spiediena slēdži vai temperatūras slēdži, vai šķidruma līmeņa slēdži un ar drošību saistītas mērījumu kontroles un regulēšanas ierīces;

2.5. **spiediena ierīces** – ierīces ar vadības funkciju un spiedienam pakļautiem korpusiem;

2.6. **komplekss** – vairākas spiedieniekārtas, ko ražotājs ir samontējis, izveidojot vienu darbspējīgu iekārtu;

2.7. **spiediens** – spiediena attiecība pret atmosfēras spiedienu, t. i., manometriskais spiediens (vakuuma spiedienu nosaka ar negatīvu vērtību);

- 2.8. **maksimāli pieļaujamais spiediens (PS)** – ražotāja norādīts maksimālais spiediens, kādam iekārta ir projektēta. To nosaka vietā, kuru norādījis ražotājs, – drošības un (vai) ierobežojošās ierīces pievienošanas vietā vai iekārtas augšā, vai jebkurā ražotāja norādītajā punktā;
- 2.9. **maksimāli/minimāli pieļaujamā temperatūra (TS)** – ražotāja norādīta maksimālā/minimālā temperatūra, kādai iekārta ir projektēta;
- 2.10. **tilpums (V)** – kameras iekšējais tilpums litros, ieskaitot uzgaļu tilpumu līdz pirmajam savienojumam vai metinājumam, bet neieskaitot iekšējo daļu pastāvīgo tilpumu;
- 2.11. **nominālais izmērs (DN)** – izmēra skaitliskā vērtība, kas ir kopēja visām cauruļvada sistēmas sastāvdaļām, kuras nav norādītas ar sastāvdaļu ārējā diametra vai vītnes izmēru. Nominālo izmēru apzīmē ar burtiem DN, kam seko ar izgatavošanas dimensijām brīvi saistīts vesels skaitlis, kas ērti lietojams atsaucēm;
- 2.12. **plūstošas vielas** – gāze, šķidrums un tvaiks tīrā fāzē un to maisījumi, kas var saturēt suspendētas cietas daļiņas;
- 2.13. **pastāvīgi savienojumi** – savienojumi, kurus nevar atdalīt ar nesagraujošām metodēm;
- 2.14. **Eiropas materiālu apstiprinājums** – tehnisks dokuments, kurā noteikti raksturlielumi materiāliem, kas paredzēti atkārtotai izmantošanai tādu spiedieniekārtu ražošanā, uz kurām neattiecas piemērojamie standarti;
- 2.15. **piedāvāt tirgū** – saimnieciskās darbības ietvaros piegādāt spiedieniekārtas vai to kompleksus par atlīdzību vai bez tās izplatīšanai vai lietošanai Eiropas Savienības tirgū;
- 2.16. **laist tirgū** – pirmo reizi piedāvāt tirgū spiedieniekārtas vai to kompleksus;
- 2.17. **nodošana ekspluatācijā** – pirmā reize, kad lietotājs izmanto spiedieniekārtu vai kompleksu;
- 2.18. **ražotājs** – fiziska vai juridiska persona, kura ražo spiedieniekārtas vai kompleksus vai kuras uzdevumā spiedieniekārtas un to kompleksi tiek projektēti vai ražoti un kura laiž tirgū šīs spiedieniekārtas un to kompleksus ar savu vārdu vai preču zīmi;
- 2.19. **pilnvarotais pārstāvis** – Eiropas Savienībā reģistrēta fiziska vai juridiska persona, kura ir saņēmusi rakstisku ražotāja pilnvaru rīkoties tā vārdā attiecībā uz konkrētiem uzdevumiem;
- 2.20. **importētājs** – Eiropas Savienībā reģistrēta fiziska vai juridiska persona, kura laiž tirgū spiedieniekārtas un to kompleksus no trešajām valstīm;
- 2.21. **izplatītājs** – Eiropas Savienībā reģistrēta fiziska vai juridiska persona, kura piedāvā tirgū spiedieniekārtas un to kompleksus un kura nav to ražotājs vai importētājs;
- 2.22. **iesaistītās personas** – ražotājs, pilnvarotais pārstāvis, importētājs un izplatītājs;
- 2.23. **tehniskā specifikācija** – dokuments, kurā noteiktas tehniskās prasības, kādām jāatbilst spiedieniekārtām vai to kompleksiem;
- 2.24. **paziņotā institūcija** – nacionālās akreditācijas institūcijas akreditēta spiedieniekārtu un to kompleksu atbilstības novērtēšanas institūcija, kura ir paziņota Eiropas Komisijai saskaņā ar normatīvajiem aktiem par kārtību, kādā izveido paziņošanas komisiju, kā arī kārtību, kādā komisija pieņem lēmumu un paziņo Eiropas Komisijai par atbilstības novērtēšanas institūcijām, kas veic atbilstības novērtēšanu reglamentētajā sfērā, vai citu Eiropas Savienības dalībvalstu vai Eiropas Ekonomikas zonas paziņota spiedieniekārtu un to kompleksu atbilstības novērtēšanas institūcija;

2.25. **atsaukšana** – ikviens pasākums, kura mērķis ir panākt, ka tiek atdotas atpakaļ spiedieniekārtas un to kompleksi, kas jau ir piegādātas gala lietotājam;

2.26. **izņemšana no tirgus** – ikviens pasākums, kura mērķis ir novērst piegādes ķēdē esošu spiedieniekārtu un to kompleksu piedāvāšanu tirgū;

2.27. **CE atbilstības marķējums** – zīme, ar kuru ražotājs norāda, ka spiedieniekārtas un to kompleksi atbilst piemērojamām prasībām, kas noteiktas attiecīgajos tiesību aktos, kas paredz šā marķējuma uzlikšanu.

3. Šie noteikumi neattiecas uz:

3.1. spiedieniekārtām un to kompleksi, kuru maksimāli pieļaujamais spiediens PS ir 0,5 bāri un mazāks;

3.2. cauruļvadiem, kas sastāv no caurulēm vai cauruļu sistēmām un ir paredzēti jebkādu plūstošu vielu vai citu vielu pārvadei uz objektu vai no tā (uz sauszemes un jūrā) no pirmās līdz pēdējai noslēgierīcei objektā, kā arī uz visām papildiekārtām, kas projektētas īpaši šiem cauruļvadiem. Šis izņēmums neattiecas uz standarta spiedieniekārtām, ar kurām var būt aprīkotas spiediena samazināšanas stacijas vai kompresoru stacijas;

3.3. ūdens piegādes, sadales un aizvades tīkliem, tiem pievienotām iekārtām un ūdensvadiem (piemēram, hidroelektrisko iekārtu spiedvadi, spiedtuneļi, spiedstobri hidroelektrostacijās) un ar tiem saistītām īpašām ierīcēm;

3.4. iekārtām, kas noteiktas normatīvajos aktos par vienkāršām spiedtvertnēm;

3.5. iekārtām, kas noteiktas normatīvajos aktos par būtiskām prasībām aerosola flakoniem un to marķēšanas un klasificēšanas kārtību;

3.6. transportlīdzekļu iekārtām, kuras reglamentē šādi normatīvie akti:

3.6.1. par mopēdu, mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un sastāvdaļu atbilstības novērtēšanu;

3.6.2. Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 5. februāra Regula (ES) Nr. 167/2013 par lauksaimniecības un mežsaimniecības transportlīdzekļu apstiprināšanu un tirgus uzraudzību;

3.6.3. Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 15. janvāra Regula (ES) Nr. 168/2013 par divu riteņu vai trīs riteņu transportlīdzekļu un kvadriciklu apstiprināšanu un tirgus uzraudzību, arī normatīvie akti par divriteņu vai trīsriteņu motorizēto transportlīdzekļu atbilstības novērtēšanu;

3.7. iekārtām, kuras saskaņā ar šo noteikumu 10., 11. un 15. punktu nevar klasificēt augstāk par I kategoriju un kuras reglamentē normatīvie akti par:

3.7.1. mašīnu drošību;

3.7.2. liftu un to drošības sastāvdaļu projektēšanu, ražošanu un liftu uzstādīšanu un atbilstības novērtēšanu;

3.7.3. iekārtu elektrodrošību;

3.7.4. medicīnisko ierīču reģistrāciju, atbilstības novērtēšanu, izplatīšanu, ekspluatāciju un tehniskās uzraudzības kārtību;

3.7.5. iekārtām, kurās tiek izmantots gāzveida kurināmais;

3.7.6. sprādzienbīstamā vidē lietojamām iekārtām un aizsargsistēmām;

3.8. ieročiem, munīciju un militāro aprīkojumu;

- 3.9. iekārtām, kas projektētas lietošanai radioaktīvā vidē un kas negadījumā var izraisīt radioaktīvu vielu noplūdi;
- 3.10. šahtas kontroles iekārtām, kas paredzētas spiediena uzturēšanai un (vai) kontrolei šahtā (šahtas kontroles pieslēgumu iekārtas, izplūdes novērsēji, cauruļu kolektori un visas ar to saistītās iekārtas) un ko izmanto naftas, gāzes vai ģeotermālajā ieguvē un izpētē, kā arī apakšzemes glabātavās;
- 3.11. iekārtām, kuru sastāvā ir apvalki vai mehānismi, kuru izmēru, materiālu un izgatavošanu nosaka pietiekamas stiprības, stingrības un stabilitātes prasības, lai izturētu slodzi, kas rodas, šādām iekārtām darbojoties, un kurām spiediens nav noteicošais projektēšanas faktors (piemēram, dzinēji, arī turbīnas un iekšdedzes dzinēji, tvaika dzinēji, gāzes vai tvaika turbīnas, turboģeneratori, kompresori, sūkņi un iedarbināšanas ierīces);
- 3.12. domnu krāsnīm (arī krāšņu dzesēšanas sistemām), karstpūšamajiem rekuperatoriem, putekļu nosūcējiem un domnu krāšņu izplūdes gāzu tīrītājiem, tiešās redukcijas kupoliem (arī krāšņu dzesētājiem), gāzes konvektoriem un kausiem tērauda, dzelzs un neferrometālu kausēšanai, pārkausēšanai, degazācijai un liešanai;
- 3.13. iebūvētām iekārtām augstsprieguma elektriskajās iekārtās (piemēram, slēdžu mehānismiem, kontrolmehānismiem, transformatoriem un rotējošām mašīnām);
- 3.14. sakaru sistēmu caurulēm, kurās ir spiediens (piemēram, elektriskajiem un telefona kabeļiem);
- 3.15. kuģiem, raķetēm, lidmašīnām un pārvietojamām (peldošajām) dabas resursu ieguves platformām, kā arī iekārtām, kas speciāli paredzētas savienošanai ar šīm platformām;
- 3.16. spiedieniekārtām, kas sastāv no elastīga apvalka (piemēram, riepām, gaisa spilveniem, spēļu bumbām, piepūšamām laivām un citām līdzīgām spiedieniekārtām);
- 3.17. dzinēju ieplūdes un izplūdes klusinātājiem;
- 3.18. pudelēm vai traukiem, kas paredzēti gāzētu dzērienu tiešai lietošanai;
- 3.19. traukiem dzērienu transportēšanai un sadalei, kuriem maksimāli pieļaujamais spiediens PS nepārsniedz septiņus bārus un reizinājums PS x V nav lielāks par 500 bāriem uz litru;
- 3.20. iekārtām, kas noteiktas normatīvajos aktos par bīstamo kravu pārvadājumiem;
- 3.21. iekārtām, kas noteiktas normatīvajos aktos par transportējamām spiedieniekārtām;
- 3.22. iekārtām, kas noteiktas starptautiskajos nolīgumos par bīstamo kravu pārvadāšanu pa starptautiskajiem ūdeņiem;
- 3.23. iekārtām, kas noteiktas starptautiskajos nolīgumos par civilo aviāciju;
- 3.24. radiatoriem un caurulēm siltā ūdens apkures sistēmās;
- 3.25. tvertnēm, kas projektētas, lai saturētu šķidrumu, kurā gāzes spiediens virs šķidruma līmeņa nav lielāks par 0,5 bāriem.
4. Spiedieniekārtas un to kompleksus atļauts piedāvāt tirgū un nodot ekspluatācijā, ja tās, pareizi uzstādot un uzturot, kā arī lietojot paredzētajiem mērķiem, atbilst šajos noteikumos minētajām prasībām.
5. Šo noteikumu prasības neattiecas uz tirdzniecības izstādēs, skatēs vai gadatirgos demonstrētām spiedieniekārtām un to kompleksiem, ja par to neatbilstību ir skaidri norādīta informācija, ka tās netiks laistas tirgū un nodotas ekspluatācijā, kamēr nebūs nodrošināta to atbilstība šo noteikumu prasībām. Demonstrāciju laikā jānodrošina atbilstoši drošības pasākumi cilvēku drošībai un aizsardzībai.

6. Spiedieniekārtas un to kompleksus, kas minēti šo noteikumu 8. un 9. punktā un atbilst piemērojamo standartu (vai to daļu) prasībām, uz kuriem atsaucas ir publicētas Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī, uzskata par atbilstošiem šo noteikumu 3. nodaļā minētajām būtiskajām drošuma prasībām, kuras aptver šie standarti (vai to daļas).

7. Nacionālā standartizācijas institūcija publicē savā tīmekļvietnē sarakstu ar piemērojamiem standartiem, kas adaptēti nacionālo standartu statusā.

2. Spiedieniekārtu un to kompleksu klasifikācija

8. Spiedieniekārtas klasificē šādi:

8.1. tvertnes (izņemot šo noteikumu 8.2. apakšpunktā minētās), kas paredzētas:

8.1.1. gāzēm, sašķidrinātām gāzēm, spiediena ietekmē izšķīdinātām gāzēm, tvaikiem un šķidrumiem, kuru tvaika spiediens maksimāli pieļaujamā temperatūrā TS ir lielāks par 0,5 bāriem virs normālā atmosfēras spiediena (1013 milibāri), ar šādiem ierobežojumiem:

8.1.1.1. I grupas plūstošajām vielām, kuru tilpums ir lielāks par litru un reizinājums $PS \times V$ ir lielāks par 25 bāriem uz litru vai spiediens PS ir lielāks par 200 bāriem (1. pielikuma 1. zīmējums);

8.1.1.2. II grupas plūstošajām vielām, kuru tilpums ir lielāks par litru un reizinājums $PS \times V$ ir lielāks par 50 bāriem uz litru vai spiediens PS ir lielāks par 1000 bāriem, kā arī visi pārnēsājамie vai pārvietojамie ugunsdzēsības aparāti un baloni elpošanas aparātiem (1. pielikuma 2. zīmējums);

8.1.2. šķidrumiem, kuru tvaika spiediens maksimāli pieļaujamā temperatūrā TS nav lielāks par 0,5 bāriem virs normālā atmosfēras spiediena (1013 milibāri), ar šādiem ierobežojumiem:

8.1.2.1. I grupas plūstošajām vielām, kuru tilpums ir lielāks par litru un reizinājums $PS \times V$ ir lielāks par 200 bāriem uz litru vai spiediens PS ir lielāks par 500 bāriem neatkarīgi no tilpuma (1. pielikuma 3. zīmējums);

8.1.2.2. II grupas plūstošajām vielām, kuru spiediens PS ir lielāks par 10 bāriem un reizinājums $PS \times V$ ir lielāks par 10 000 bāriem uz litru vai spiediens PS ir lielāks par 1000 bāriem neatkarīgi no tilpuma (1. pielikuma 4. zīmējums);

8.2. ar liesmu vai citādi karsējamas spiedieniekārtas (kurām iespējams pārkarsēšanas risks) tvaika vai pārkarsēta ūdens (ja temperatūra pārsniedz 110 °C) ražošanai, kuru tilpums ir lielāks par diviem litriem, un visi māsaimniecības vārkatli (1. pielikuma 5. zīmējums);

8.3. cauruļvadi:

8.3.1. gāzēm, sašķidrinātām gāzēm, spiediena ietekmē izšķīdinātām gāzēm, tvaikiem un šķidrumiem, kuru tvaika spiediens maksimāli pieļaujamā temperatūrā TS ir lielāks par 0,5 bāriem virs normālā atmosfēras spiediena (1013 milibāri), ar šādiem ierobežojumiem:

8.3.1.1. I grupas plūstošajām vielām, kuru DN ir lielāks par 25 (1. pielikuma 6. zīmējums);

8.3.1.2. II grupas plūstošajām vielām, kuru DN ir lielāks par 32 un reizinājums $PS \times DN$ ir lielāks par 1000 bāriem (1. pielikuma 7. zīmējums);

8.3.2. šķidrumiem, kuru tvaika spiediens maksimāli pieļaujamā temperatūrā TS nav lielāks par 0,5 bāriem virs normālā atmosfēras spiediena (1013 milibāri), ar šādiem ierobežojumiem: